

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність 014 (за предметними спеціалізаціями)

Спеціалізація 014.03 Історія

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії,
Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.
Затверджено на засіданні кафедри історії України і
методики викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії
Викладач	Кандидат історичних наук, доцент Марущенко О.В.
Контактний телефон викладача	066 176 25 25
E-mail викладача	oleksandr.maruschchenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Щосереди, ауд. 701, 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії ” складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності “Середня освіта. Історія”. Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії ” є соціально-економічне, військово-політичне й культурно-духовне становище України, функціонування нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвиток українського руху опору, форм і методів його політичної та збройної боротьби, проблеми військової баталістики, історичної біографістики та персоналістики, дипломатії і міжнародних відносин України в епоху 1939-1945 рр., основні проблеми історіографії і джерелознавства Другої світової війни. Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії ”: архівознавство, джерела з історії України, джерелознавство, етнологія України, історіографія:теорія і методологія, історія України, теорія і методика наукових досліджень, всесвітня історія. Дисципліни, що використовують матеріали вибіркового курсу “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії”: історіографія історії України, історіографія всесвітньої історії ХХ ст., історіографія історії зарубіжних слов'ян, філософія і методологія історії, історія України, новітня історія країн Європи і Америки, Центрально-Східної Європи, Азії та Африки.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” є вивчення, систематизація та комплексний аналіз контрверсійних і дискусійних проблем періоду Другої світової війни у вітчизняній і зарубіжній історичних науках впродовж 1990-2000-х років. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” є ознайомлення студентів з неоднозначними і суперечливими подіями і процесами Другої світової війни та її перебігом в українському вимірі, основними групами історіографічних джерел з проблеми, провідними тенденціями і напрямками дослідження теми, її концептуально-методологічними й науково-теоретичними засадами, головними документальними і монографічними публікаціями, аналіз наукового доробку з проблеми провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	
Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
ЗК 2 Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	
ЗК 4 Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.	

ЗК 6 Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК 7 Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

Фахові компетентності,

ФК 1 Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2 Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

Компетентності предметної спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія)

ПК 1 Знати закони наукового, соціального і професійного мислення, володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, здатність практично послуговуватись методами історичного дослідження.

ПК 2 Вміти визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК 3 Знати та розуміти наукові основи певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах.

ПК 4 Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії.

ПК 7 Прагнення до саморозвитку та самовдосконалення у науково-педагогічній діяльності, обізнаність у власних силах, здатність до рефлексії та самоаналізу.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Лекції	12 год
Семінарські заняття	18 год
Самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціалізація	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
Другий	014 Середня освіта (Історія)	Перший (перший)	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Завдання
1. Вступ до вивчення курсу.	1. З'ясування актуальності, об'єкту і предмету курсу. 2. Ознайомлення з джерельно-історіграфічною базою теми. 3. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні події 1939-1941 рр.	1. Вивчення передумов причин, характеру та періодизації війни. 2. Дослідження обставин інкорпорації Радянським Союзом Західної України, Західної Білорусії і анексії Прибалтійських держав, Бессарабії та Північної Буковини. 3. З'ясування ролі СРСР у підготовці і розв'язанні Другої світової війни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи

3. Бойові дії на території України в 1941-1944 рр.	1. З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін, І.Патриляк, В.В'ятрович). 2. Бойові дії на території України в 1941-1942 рр. 3. Бойові дії на території України в січні жовтні 1943 р. 4. Бойові дії на території України в листопаді 1943 – жовтні 1944 рр.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
4. Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні (1941-1944 рр.).	1. Плани Німеччини щодо майбутнього окупованої України. 2. Проблема колабораціонізму. 3. Культурне і церковне життя в Україні в роки окупації. 4. Винищення цивільного населення і військовополонених в Україні під час окупації.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
5. Український визвольний рух в роки Другої світової війни.	1. Акт 30 червня 1941 р. 2. Формування і боротьба УПА. 3. Українсько-польський конфлікт: передумови, перебіг, сучасні оцінки	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
6. Радянський партизанський рух і комуністичне підпілля.	1. Становлення радянського партизанського руху (1941-1942 рр.) 2. Активізація радянського партизанського руху в 1943-1944 рр. 3. Радянський рух опору в балансі сил протиборчих сторін в Україні.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
7. УРСР в 1941-1945 рр.: влада і суспільство. Підсумки Другої світової війни для України.	1. Криза лояльності українського населення щодо компартійної влади. 2. Українське суспільство і радянська влада: реставрація режиму. 3. Радянське повсякдення в умовах війни: школа виживання	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
Лекції (12 годин)	Семінарські заняття (18 годин)	Самостійна робота (60 годин)
1. Вступ до вивчення курсу.	1. Ознайомлення з джерельно-історіографічною базою теми. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.	1. Ознайомлення з джерельно-історіографічною базою теми. 2. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні	2. Вивчення передумов причин, характеру та періодизації війни.	3. Вивчення передумов причин,

події 1939-1941 рр.		характеру та періодизації війни.
3.Бойові дії на території України в 1941-1944 рр.	3.З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін, І.Патриляк, В.В'ятрович).	4.З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін, І.Патриляк, В.В'ятрович).
4.Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні (1941-1944 рр.).	4.Проблема колабораціонізму в роки нацистської окупації України.	5.Проблема колабораціонізму в роки нацистської окупації України.
5.Український визвольний рух в роки Другої світової війни.	5.Створення УПА та її боротьба з нацистським і більшовицьким тоталітарними режимами	6.Створення УПА та її боротьба з нацистським і більшовицьким тоталітарними режимами
6.Радянський партизанський рух і комуністичне підпілля.	6.Радянський рух опору в балансі сил протиборчих сторін в Україні.	7.Радянський рух опору в балансі сил протиборчих сторін в Україні.
	7.Криза лояльності українського населення щодо компартійної влади в роки Другої світової війни	8.Криза лояльності українського населення щодо компартійної влади в роки Другої світової війни
	8.Українське суспільство і радянська влада: реставрація режиму (1944-1945 рр.).	9.Українське суспільство і радянська влада: реставрація режиму (1944-1945 рр.).
	9.Радянське повсякдення в умовах війни: школа виживання (1941-1945 рр.)	10.Радянське повсякдення в умовах війни: школа виживання (1941-1945 рр.)
		11.Підсумки Другої світової війни для України.

6 Система оцінювання навчальної дисципліни

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	40
Бали за теми, винесені на лекційні заняття	30
Бали за індивідуальну роботу	20
Бали за самостійне опрацювання додаткової літератури	10
Максимальна кількість балів	100

Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за контрольну роботу	Оцінка за індивідуальну роботу	Оцінка за самостійну роботу	Разом
40	30	20	10	100

Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях відбувається за 100бальною шкалою

Поточний контроль з дисципліни «Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, написання контрольної роботи, підготовки індивідуальної роботи та контролю самостійного опрацювання додаткової літератури.

Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 40 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. У кінці семестру сума всіх оцінок ділиться на кількість оцінок, далі вона ділиться на 10 та множиться на 4.

Контроль засвоєння знань та навичок, що базуються на лекційному матеріалі, здійснюється шляхом написання студентами контрольної роботи (у розгорнутій та/або тестовій формі). За опрацювання тем, визначених для семінарських занять, студент може отримати максимально 30 балів.

Навики роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом написання індивідуальних робіт. Індивідуальна робота оцінюється максимально у 20 балів.

Студентам також пропонується самостійне опрацювання наукових джерел, які є знаковими для відповідної дисципліни. Контроль засвоєння відповідних знань здійснюється у тестовій формі та максимально оцінюється у 10 балів.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

Критерії поточного оцінювання:

Відповідно до [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»](#) (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) та [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»](#) (Нова редакція) (введено в дію наказом ректора № 361 від 31.07.2020 р.) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

7.. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагиату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Виконання завдання	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого

пізніше встановленого терміну	терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).
Додаткові бали	Студент має змогу також отримати додаткові бали , пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.). відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішенням кафедри міжнародних відносин.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 819 від 29.11.2019; із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.).

8. Рекомендована література

1. Бівор Ентоні. Друга світова війна. К.: КМ-Букс, 2022. 824 с.
2. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939-1945 Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
4. Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів: поділ Європи між Гітлером і Сталінін. 1939-1941. Харків.: КСД, 2018. 368 с.
5. Гейстінгс Макс. І розверзлося пекло. Світ у війні 1939-1945 років. Харків: КСД, 2019. 752 с.
6. Гоменюк І Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 272 с.
7. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і соціально-політичні настрої в Україні, 1939-1941 рр. Київ; Дніпропетровськ, Ліра, 2012, 508 с.
8. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 247. С.
9. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 44-54.
10. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду

- в часи екстремального насильства: збірник наукових праць. К.: Арт. Книга, 2015. 535 с.
11. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр), К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
  12. Левітас Ф. Друга світова війна в український вимір. К.: Наш час. 2012. 272 с.
  13. Лисенко О.Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен історичної пам'яті // Український історичний журнал. 2004. № 5. С. 3-16.
  14. Лисенко О.Є Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // Політика і час. 2007. № 6. С. 30-34.
  15. Лисенко О.Є., Пастушенко Т.В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного журналу» останнього десятиліття // Український історичний журнал. 2017. № 6. С. 5-17.»
  16. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвовність. Українці на фронтах Другої світової війни. К.. Книга пам'яті України, 1996. 558 с.
  17. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин ПП Лисенко М.М., 2010. 591 с.
  18. Симоненко І.М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4. С. 44-54.
  19. Суворов В. Криголам. Хто розпочав Другу світову війну. К.: Зелений пес, 2015. 656 с.
  20. Україна в Другій світовій війні: погляд х XXI століття. Історичні нариси /Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2011. Кн. 1-2.
  21. Україна в полум'ї війни 1941-1945. К.: Україна, 2005. 560 с.
  22. Україна у Великій війні 1939-1945: науково-популярне видання. К.: Емма, 2014. 264 с.
  23. Чернега Т. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // Історія в школі. 2000. № 5-6. С.5-9.
  24. Черчілль В. Спогади про Другу світову війну. У 2 т. К.: Видавництво Жупанського, 2018.
  25. Ширер В. Злет і падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини. У 2-х т. К.: Наш формат, 2017.

Законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств:

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
Наукова бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

Викладач _____ О.В. Марущенко